

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XIII/ 90/11
Rady Miasta i Gminy Czarniejewo
z dnia 21 grudnia 2011r.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Czarniejewo na lata 2011 -2014 z perspektywą na lata 2015-2018

*Urząd Miasta i Gminy Czarniejewo
ul. Poznańska 8
62-250 Czarniejewo*

Czarniejewo, sierpień 2011

dy

Kolejny nr 1
do uchwały nr XXIV/2011
Rady Miasta i Gminy Czarniejewo
z dnia 27 grudnia 2011r.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Czarniejewo na lata 2011 -2014 z perspektywą na lata 2015-2018

Urząd Miasta i Gminy Czarniejewo
ul. Poznańska 8
62-250 Czarniejewo

Czarniejewo, sierpień 2011

Wykonawca:

Ecomedio Biuro Analiz Środowiskowych

Wolica Pusta 9B

63-040 Nowe Miasto n. Wartą

www.ecomedio.pl

Email: biuro@ecomedio.pl

Tel. +48 791 871 700

Autorzy opracowania:

mgr Iwona Sławek

mgr Ramona Dembska

df

Wykonawca:

Ecomedio Biuro Analiz Środowiskowych

Wolica 7a/1a 25

63-040 Nowe Miasto n. Wartą

www.ecomedio.pl

email: biuro@ecomedio.pl

Tel: +48 791 031 500

Autoryzacja:

mgr inż. Sławek

mgr inż. Tomasz

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	11
1.1. PRZEDMIOT I CEL OPRACOWANIA	11
1.2. PODSTAWA OPRACOWANIA	11
1.3. ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY CZERNIEJEWO	12
1.4. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU	13
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY CZERNIEJEWO ...15	
2.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DYREKTYW UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ POLITYKI KRAJOWEJ	15
2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	18
2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO	25
2.4. STRATEGIA ROZWOJU GMINY	32
2.5. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZERNIEJEWO	34
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY CZERNIEJEWO	38
3.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	38
3.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE	39
3.3. UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI ORAZ UŻYTKOWANIE TERENU	39
3.4. BUDOWA GEOLOGICZNA	40
3.5. GLEBY	41
3.6. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	43
3.7. KLIMAT	46
3.8. SZATA ROŚLINNA	47
3.9. FORMY OCHRONY PRZYRODY	49
3.10. WALORY TURYSTYCZNE	53
3.11. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	55
3.12. GOSPODARKA I ROLNICTWO	58
4. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZERNIEJEWO	61
4.1. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	62
4.1.1. <i>Presja</i>	62
4.1.2. <i>Analiza stanu istniejącego</i>	65
4.1.3. <i>Cel ekologiczny</i>	74
4.1.4. <i>Kierunki działań do roku 2018</i>	74
4.1.5. <i>Harmonogram działań na lata 2011 – 2014</i>	75
4.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	75
4.2.1. <i>Presja</i>	75
4.2.2. <i>Analiza stanu istniejącego</i>	78
4.2.3. <i>Cel ekologiczny</i>	82
4.2.4. <i>Kierunki działań do roku 2018</i>	82

4.2.5.	<i>Harmonogram działań na lata 2011 – 2014</i>	84
4.3.	HAŁAS.....	84
4.3.1.	<i>Presja</i>	85
4.3.2.	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	89
4.3.1.	<i>Cel ekologiczny</i>	90
4.3.1.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	90
4.3.2.	<i>Harmonogram działań na lata 2011 – 2014</i>	91
4.4.	GLEBY	93
4.4.1.	<i>Presja</i>	93
4.4.2.	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	94
4.4.3.	<i>Cel ekologiczny</i>	96
4.4.4.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	96
4.4.5.	<i>Harmonogram działań na lata 2011– 2014</i>	97
4.5.	PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	97
4.5.1.	<i>Presja</i>	97
4.5.2.	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	100
4.5.3.	<i>Cel ekologiczny</i>	102
4.5.4.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	102
4.5.5.	<i>Harmonogram działań na lata 2011 – 2014</i>	103
4.6.	POWAŻNE AWARIE.....	103
4.6.1.	<i>Presja i stan</i>	103
4.6.2.	<i>Cel ekologiczny</i>	104
4.6.3.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	104
4.6.4.	<i>Harmonogram działań 2011-2014</i>	105
4.7.	PRZYRODA	105
4.7.1.	<i>Presja</i>	105
4.7.2.	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	107
4.7.3.	<i>Cel ekologiczny</i>	108
4.7.4.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	108
4.7.5.	<i>Harmonogram działań na lata 2011 – 2014</i>	110
4.8.	ENERGIA ODNAWIALNA.....	110
4.8.1.	<i>Stan i Presja</i>	110
4.8.2.	<i>Cel ekologiczny</i>	113
4.8.3.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	113
4.8.4.	<i>Harmonogram działań na lata 2011– 2014</i>	113
4.9.	EDUKACJA EKOLOGICZNA	114
4.9.1.	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	114
4.9.2.	<i>Cel ekologiczny</i>	116
4.9.3.	<i>Kierunki działań do roku 2018</i>	116
4.9.4.	<i>Harmonogram na lata 2011 -2014</i>	117

5. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	118
5.1. INSTRUMENTY REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU	118
5.1.1. <i>Instrumenty prawne</i>	119
5.1.2. <i>Instrumenty finansowe</i>	119
5.1.3. <i>Instrumenty społeczne</i>	120
5.1.4. <i>Instrumenty strukturalne</i>	120
6. ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU	121
6.1. KOSZTY WDROŻENIA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWDZIANYCH DO REALIZACJI W LATACH 2011 – 2014	121
6.2. STRUKTURA FINANSOWANIA	122
6.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W OCHRONIE ŚRODOWISKA	122
6.3.1. <i>Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>	122
6.3.2. <i>Banki</i>	123
6.3.3. <i>Fundusze Unii Europejskiej</i>	123
6.3.4. <i>Instytucje i programy pomocowe</i>	125
6.3.5. <i>Partnerstwo Publiczno – Prawne</i>	128
7. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	130
7.1. KONTROLA I MONITORING PROGRAMU	131
7.1.1. <i>Harmonogram wdrażania Programu</i>	131
7.1.2. <i>Ocena i weryfikacja Programu</i>	131
7.1.3. <i>Wskaźniki realizacji programu</i>	132
8. STRESZCZENIE	134
9. LITERATURA	136

SPIS TABEL

RYS. 1. LOKALIZACJA GMINY CZERNIEJEWO.....	38
TABELA 1. KOMPLEKSY PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ GRUNTÓW ORNYCH W GMINIE CZERNIEJEWO	42
TABELA 2. KLASY BONITACYJNE GRUNTÓW ORNYCH NA OBSZARZE GMINY CZERNIEJEWO	43
TABELA 3. MOKRADŁA ISTNIEJĄCE NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO	44
TABELA 4. PARAMETRY CHARAKTERYSTYCZNE DLA GZWP NR 144	45
TABELA 5. ZESTAWIENIE UDZIAŁÓW POSZCZEGÓLNYCH KIERUNKÓW WIATRU %.....	47
TABELA 6. ZESTAWIENIE CZĘSTOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRĘDKOŚCI WIATRU %	47
TABELA 7. LASY I GRUNTY LEŚNE NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO	49
TABELA 8. POMNIKI PRZYRODY W GMINIE CZERNIEJEWO	49
TABELA 9. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE Z PODZIAŁEM NA POSZCZEGÓLNE MIEJSCOWOŚCI (STAN NA DZIEŃ 09.09.2010)	55
TABELA 10. ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI W GMINIE CZERNIEJEWO 2005-2010.....	57
TABELA 11. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE CZERNIEJEWO	58
TABELA 12. LICZBA PODMIOTÓW PODEJMUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ WEDŁUG BRANŻ W GMINIE CZERNIEJEWO W 2010 R.	59
TABELA 13. STACJE UZDATNIANIA WODY NA OBSZARZE GMINY CZERNIEJEWO	62
TABELA 14. ZUŻYCIE WODY W GMINIE CZERNIEJEWO (OGÓŁEM).....	63
TABELA 15. ŚCIEKI ODPROWADZONE DO SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ ORAZ LICZBA LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCA Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW GMINIE CZERNIEJEWO	63
TABELA 16. WYKAZ JCWPD WRAZ ZE ZLOKALIZOWANYMI PUNKTAMI MONITORINGU REGIONALNEGO I KRAJOWEGO W ROKU 2005 NA TERENIE POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO.....	66
TABELA 17. PUNKTY MONITORINGU REGIONALNEGO I OPERACYJNEGO	66
TABELA 18. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH W REJONIE SKŁADOWISKA NA PODSTAWIE BADAŃ, MAJ 2004 R.	68
TABELA 19. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD RZEK ZA ROK 2009 WYKONANA PRZEZ IMGW OŚRODEK MONITORINGU JAKOŚCI WÓD W KATOWICACH NA ZLECENIE GIOŚ (W OPARCIU O NOWO WYZNACZONE JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD).....	70
TABELA 20. WYNIKI BADAŃ STANU EKOLOGICZNEGO WÓD W PUNKCIE POMIAROWO – KONTROLNYM WRZEŚNICA –CEGIELNIA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ Z ROKU 2009	70
TABELA 21. OCENA EUTROFIZACJI RZEK W PUNKCIE POMIAROWO-KONTROLNYM WRZEŚNICA-CEGIELNIA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ Z LAT 2008 - 2009	70
TABELA 22. WYNIKI BADAŃ STANU CHEMICZNEGO WÓD W PUNKCIE POMIAROWO-KONTROLNYM WRZEŚNICA-CEGIELNIA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ Z ROKU 2010	71
TABELA 23. OCENA POD KĄTEM PRZYDATNOŚCI WÓD DO BYTOWANIA RYB W WARUNKACH NATURALNYCH W PUNKCIE POMIAROWO- KONTROLNYM WRZEŚNICA – CEGIELNIA A PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ Z ROKU 2008.....	71
TABELA 24. ANALIZA PARAMETRÓW JAKOŚCI WODY NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO – UJĘCIE KOSMOWO, ZA OKRES 01.07.2010 - 31.12.2010	72
TABELA 25. ANALIZA PARAMETRÓW JAKOŚCI WODY NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO - UJĘCIE ŻYDOWO, ZA OKRES 01.07.2010 - 31.12.2010	73
TABELA 26. PRZECIĘTNY SKŁAD SPALIN SILNIKOWYCH POJAZDÓW MECHANICZNYCH	76

TABELA 21. ŁADUNEK CAŁKOWITY ZANIECZYSZCZEŃ Z GMINY CZERNIEJEWO ROKU 2009	77
TABELA 28. ZUŻYCIE PALIWA W CELACH ENERGETYCZNYCH Z TERENU GMINY CZERNIEJEWO W ROKU 2009	78
TABELA. 29. CHARAKTERYSTYKA SIECI GAZOWEJ W GMINIE CZERNIEJEWO	78
TABELA 30. POZIOMY NIEKTÓRYCH SUBSTANCJI W POWIETRZU ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA I LUDZI, TERMIN ICH OSIĄGNIĘCIA, OKRESY DLA KTÓRYCH UŚREDNIA SIĘ WYNIKI POMIARÓW ORAZ DOPUSZCZALNE CZĘSTOŚCI PRZEKRACZANIA TYCH POZIOMÓW. .79	79
TABELA 31. POZIOMY NIEKTÓRYCH SUBSTANCJI W POWIETRZU ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ROŚLIN.....	79
TABELA 32. WYNIKOWE KLASY STREFY WIELKOPOLSKIEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA	81
TABELA 33. WYNIKOWE KLASY STREFY GNIEŹNIENSKO-WRZESIŃSKIEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ ORAZ KLASA OGÓLNA, UZYSKANE W OR DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ROŚLIN	82
TABELA 34. WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO	86
TABELA 35. WYKAZ DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO	87
TABELA 36. ŚREDNI DOBOWY POMIAR RUCHU W 2010 R.	88
TABELA 37. DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU.....	89
TABELA 38. WYNIKI BADAŃ GLEB NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO (ODCZYN, POTRZEBA WAPNOWANIA).....	94
TABELA 39. WYNIKI BADAŃ GLEB W GMINIE CZERNIEJEWO.....	95
TABELA 40. ZAWARTOŚĆ METALI CIĘŻKICH W GLEBACH NA OBSZARZE GMINY CZERNIEJEWO	95
TABELA 41. ZAWARTOŚĆ CHROMU, MANGANU, ŻELAZA ORAZ ARSENU W GLEBACH NA TERENIE GMINY CZERNIEJEWO W LATACH 2000- 2004	96
TABELA 42. NATĘŻENIE PÓL MIKROFALOWYCH W OKOLICY ANTEN BAZOWYCH TELEFONII KOMÓRKOWEJ W POLSCE.....	99
TABELA 43. DOPUSZCZALNE POZIOMY PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH DLA TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ	100
TABELA 44. DOPUSZCZALNE POZIOMY PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	100
TABELA 45. SKŁAD GATUNKOWY DRZEWOSTANU NADLEŚNICTWA CZERNIEJEWO.....	107
TABELA 46. CECHY TAKSACYJNE DRZEWOSTANÓW NADLEŚNICTWA CZERNIEJEWO	108
TABELA 47. ZESTAWIE KOSZTÓW REALIZACJI DZIAŁAŃ W LATACH 2011 – 2014.....	121
TABELA 48. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA	122
TABELA 49. HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU	131
TABELA 50. WSKAŹNIKI MONITORINGU PROGRAMU.....	132

SPIS RYSUNKÓW, RYCIN I FOTOGRAFII

RYS.1. LOKALIZACJA GMINY CZERNIEJEWO.....	38
RYC.1. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GMINIE CZERNIEJEWO.....	40
RYS.2. BUDOWA GEOLOGICZNA OMAWIANEGO OBSZARU	40
RYC.2. KOMPLEKSY PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ GRUNTÓW ORNYCH W GMINIE CZERNIEJEWO	42
RYS.3. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH, OBSZAR GMINY CZERNIEJEWO.....	46
RYS.4. RÓŻA WIATRÓW DLA MIASTA POZNAŃ	47
RYS.5. LOKALIZACJA REZERWATÓW PRZYRODY W GMINIE CZERNIEJEWO	51
FOT.1. PAŁAC W CZERNIEJEWIE	54

RYC.3. UDZIAŁ % POSZCZEGÓLNYCH GRUP WIEKOWYCH LUDNOŚCI W GMINIE CZERNIEJEWO W LATACH 2005 I 2009.....	57
RYC.6. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH Z ZAZNACZONĄ LOKALIZACJĄ GMINY CZERNIEJEWO	65
RYC.7. PUNKTY MONITORINGU KRAJOWEGO (SYMBOL OWALNY) I MONITORINGU REGIONALNEGO (SYMBOL KWADRATOWY) WÓD PODZIEMNYCH W ROKU 2005 W ODNIESIENIU DO JCWPD 63	66
RYC.8. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH W 2007 R. W PUNKCIE POMIAROWYM SIECI MONITORINGU DIAGNOSTYCZNEGO I OPERACYJNEGO NA JCWPD 63	67
RYC.4. ZMIENNOŚĆ POZIOMU WÓD PODZIEMNYCH W WIELOLECIU 1976-2007 NA OBSZARZE JCWPD 63	68
RYC.9. RYSUNEK POGŁĄDOWY PRZEDSTAWIAJĄCY CIĄGI KOMUNIKACYJNE (DROGI I KOLEJ) GMINY CZERNIEJEWO (KOLOR POMARAŃCZOWY, DRÓGA KRAJOWA NR 15 -WSCHODNIA CZĘŚĆ GMINY)	86
RYC.5. POTRZEBA WAPNOWANIA GLEB W GMINIE CZERNIEJEWO.....	94
RYC.10. ROZMIESZCZENIE STACJI BAZOWYCH SIECI KOMÓRKOWEJ NA OBSZARZE GMINY CZERNIEJEWO	98
RYC.11. LOKALIZACJA PUNKTÓW POMIAROWYCH PEM W 2009 R.	101

1. Wstęp

1.1. Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Czarniejewo na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018.

Poprzedni Program opracowany w 2004 r. przyjęto uchwałą nr XXVII/161/05 Rady Miasta i Gminy Czarniejewo z dnia 8 marca 2005 r. W porównaniu do roku 2004, kiedy tworzono dokument zmieniła się sytuacja gospodarcza regionu, zmianie uległy dokumenty strategiczne wyższego szczebla jak również przepisy prawne. Zmieniły się również uwarunkowania regionalne mające wpływ na zawartość i ustalenia dokumentu: stan środowiska oraz stopień oddziaływania gospodarki i mieszkańców na środowisko, infrastruktura związana z ochroną środowiska.

Zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań, przypisanych samorządowi gminnemu w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Niniejsze opracowanie podejmuje kwestie racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego gminy Czarniejewo. Zagadnienia te analizowane są w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, tj.: przyrody, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza atmosferycznego oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, (emisja hałasu, pól elektromagnetycznych oraz poważnych awarii). Zagadnienia dotyczące gospodarki odpadami określa Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Czarniejewo.

1.2. Podstawa opracowania

Zgodnie z zapisem art. 17 i 18 ustawy *Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150, ze zm.) organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio gminny program ochrony środowiska, który następnie jest uchwalany przez radę gminy. Program ten sporządzany, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata, powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe (art. 14).

Niniejszy dokument przygotowano w oparciu o następujące ustawy:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.),

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858),
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59),
- ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. *o nawozach i nawożeniu* (Dz. U. z 2007 r. Nr 147, poz. 1033),
- ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. *o Inspekcji Ochrony Środowiska* (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717),
- ustawa z dnia 6 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt* (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002).

1.3. Zawartość Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Czarniejewo

Niniejszy Program składa się z następujących rozdziałów:

Rozdział 1 – Wstęp

W rozdziale tym przedstawiona została podstawa prawna opracowania, struktura Programu wraz z metodyką opracowywania.

Rozdział 2 – Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarniejewo

Rozdział zawiera uwarunkowania Programu, podstawowe zasady polityki ekologicznej państwa, priorytety w zakresie ochrony środowiska, uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższego rzędu tj. Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego, Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Gnieźnieńskiego oraz dokumentów planistycznych gminy: Strategii Rozwoju Gminy Czarniejewo oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarniejewo.

Rozdział 3 – Charakterystyka Gminy Czarniejewo

Rozdział przedstawia krótką charakterystykę gminy Czarniejewo w tym: położenie administracyjne i geograficzne, klimat, walory turystyczne, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, szatę roślinną, formy ochrony przyrody oraz sytuację demograficzną i gospodarczą.

Rozdział 4 – Strategia Ochrony Środowiska w Gminie

Rozdział zawiera diagnozę stanu środowiska przyrodniczego gminy Czarniejewo z podziałem na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego. Zawiera cele środowiskowe, kierunki działań oraz harmonogram zadań realizacyjnych.

Rozdział 5 – Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Rozdział ten zawiera instrumenty zarządzania polityką środowiskową (instrumenty prawne, finansowe, społeczne, strukturalne), które mają zasadnicze znaczenie z punktu widzenia wdrażania Programu.

Rozdział 6 – Aspekty ekonomiczne wdrażania Programu

W rozdziale opisane zostały ramy finansowe wdrażania Programu Ochrony Środowiska, potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu oraz szacunkowe koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2011 – 2014 wyszczególnione w rozdziale 4.

Rozdział 7 – Monitoring realizacji Programu

Opisuje proces monitorowania, kontrolę, harmonogram wdrażania oraz wskaźniki realizacji Programu.

Rozdział 8 – Streszczenie

1.4. Metodyka opracowania Programu

Sposób opracowania Programu został przyporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego. W pierwszym etapie pracy zgromadzono materiały źródłowe, dane dotyczące aktualnego stanu środowiska przyrodniczego gminy. Pozyskano je głównie z materiałów przekazanych przez Urząd Miasta i Gminy Czarniejewo oraz opracowań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, a także z raportów nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska – Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Urzędu Marszałkowskiego itp. Na tej podstawie opracowano diagnozę środowiska przyrodniczego gminy Czarniejewo z podziałem na poszczególne komponenty środowiska, w skład których wchodzi: wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, gleby i szata roślinna. Komponenty te zostały wzbogacone o zagadnienia związane z hałasem, promieniowaniem elektromagnetycznym, poważnymi awariami oraz edukację ekologiczną.

Diagnozę środowiska przeprowadzono na podstawie systemu wskaźnikowego opartego na strukturze przyczynowo – skutkowej, która odzwierciedla związek między stanem środowiska przyrodniczego, procesami gospodarczymi i skutecznością jego ochrony¹. Niniejszą diagnozę opracowano na podstawie trzech elementów P-S-R, wskazując *presję*, *stan* oraz *reakcję*. Pierwsza

¹ Zintegrowane wskaźniki stanu środowiska przyrodniczego. Marek Józwiak, Regionalny Monitoring Środowiska Przyrodniczego nr 03/2002, UHP w Kielcach 2002

grupa – *presja* pozwala określić formy aktywności ludzkiej np. transport, procesy przemysłowe, rolnictwo, które wywierają wpływ na środowisko oraz powodują zmiany jakościowe i ilościowe w środowisku, co znajduje swoje odzwierciedlenie w złym *stanie* poszczególnych komponentów środowiska np. wód powierzchniowych, powietrza atmosferycznego. *Reakcja* to cele ekologiczne oraz kierunki działań będące elementem strategii polityki ekologicznej gminy, które należy osiągnąć, podjąć, aby poprawić stan istniejący oraz przeciwdziałać dalszej degradacji środowiska.

Ostatnim etapem prac było określenie zadań mających na celu poprawę, naprawę lub przeciwdziałanie pogarszaniu się stanu środowiska przyrodniczego gminy. Zarówno cele jak i zadania strategiczne zostały określone w taki sposób, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla tj. z Polityką Ekologiczną Państwa, wojewódzkim i powiatowym programem ochrony środowiska.

Projekt Programu po przyjęciu przez Burmistrza Gminy zostaje skierowany do zaopiniowania przez Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego. Końcowym etapem proceduralnym, zamykającym prace nad Programem jest jego przyjęcie przez Radę Miasta i Gminy w formie uchwały.

2. Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Czerniejewo

2.1. Uwarunkowania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej oraz polityki krajowej

Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołuje się do polityki ekologicznej państwa. Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały transponowane do prawa polskiego głównie na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150). Pozostałe przepisy zawarto w wielu innych ustawach i rozporządzeniach.

Podstawę polityki ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej stanowi VI Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska (6th European Action Plan – EAP). Przedstawia on strategię środowiskową, która podkreśla istotność działań szczególnie w sferach: zmian klimatycznych, ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, środowiska naturalnego i zdrowia oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i racjonalnej gospodarki odpadami. Priorytetowe pola działania pozwolą na skuteczną walkę z problemami napotkanymi zarówno na szczeblu wspólnotowym, krajowym jak i lokalnym. W odniesieniu do celów głównych stworzono strategię tematyczne w sprawie zanieczyszczenia powietrza, zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu, środowiska morskiego, gleby, pestycydów, wykorzystywania zasobów naturalnych i środowiska miejskiego.

Ponadto program działania kładzie nacisk na:

- egzekwowanie obowiązującego prawodawstwa w zakresie środowiska; uwzględnienie we wszystkich obszarach polityki UE (takich jak rolnictwo, rozwój, energia, rybołówstwo, przemysł, rynek wewnętrzny, transport) potencjalnego wpływu na środowisko;
- zaangażowanie przedsiębiorstw i konsumentów w poszukiwaniu rozwiązań problemów związanych ze środowiskiem;
- dostarczenie społeczeństwu informacji niezbędnych do dokonywania wyborów przyjaznych dla środowiska;
- uświadamianie obywatelom znaczenia rozsądnego wykorzystywania gruntów w celu ochrony siedlisk przyrodniczych i krajobrazów oraz zmniejszenia zanieczyszczenia w miastach.

Zasady polityki ekologicznej

Nadrzędną zasadą polityki ekologicznej państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju, której istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza

konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta uzupełniona jest szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

- *Zasadą prewencji*, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć. Zasada ta oznacza w szczególności: zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT), recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania, zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC), wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosięciowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.
- *Zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi*, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- *Zasadą zanieczyszczający płaci*, odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tą ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych;
- *Zasadą regionalizacji*, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno – błotne, szczególnie w strefach przygranicznych);
- *Zasadą subsydiarności*, oznaczającą planowanie oraz realizację zadań dotyczących ochrony środowiska na odpowiednich poziomach zarządzania, tak aby problem mógł zostać rozwiązany na najniższym szczeblu w sposób skuteczny i efektywny. Wynika ona z Traktatu Maastricht o Unii Europejskiej.
- *Zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego*, która traktowana jest w następujących kategoriach: sprawiedliwości międzypokoleniowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń, sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do zasobów i walorów środowiska z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek, równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą, poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania jednostek ludzkich, przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej;

df

- *Zasadą uspołeczniania polityki ekologicznej*, która realizowana jest poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków dla społeczeństwa w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, z równoczesnym rozwojem edukacji ekologicznej;
- *Zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej*, odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników. Oznacza to potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Podstawowe założenia polityki ekologicznej

Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2002 – 2012, gdzie podkreślono, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska. W sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych podstawowe cele to:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrona gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogeniczne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego główne cele to:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

2.2. Uwarunkowania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego

Celem strategicznym polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego do 2019 roku jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) oraz harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych.

Celowi temu podporządkowane są cele szczegółowe, ujęte w trzech blokach tematycznych, tj.:

- OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH
- POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO
- DZIAŁANIA SYSTEMOWE

I OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

Cel	Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:
<p>Cel 1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dalsze rozpoznanie obszarów o dużej różnorodności biologicznej w celu ich ochrony prawnej. 2. Rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim. 3. Opracowanie planów ochrony parków krajobrazowych. 4. Kontynuacja wdrażania sieci Natura 2000. 5. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków. 6. Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie i wdrażanie planów ochrony dla gatunków zagrożonych. 7. Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym. 8. Intensyfikacja wdrażania i promocji programów rolnośrodowiskowych. 9. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych. 10. Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej. 11. Utrzymanie i rozwój terenów zieleni.
<p>Cel 2. Zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej. 2. Prowadzenie zalesień gruntów rolnych.

Cel	Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:
	<ol style="list-style-type: none"> 3. Ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczenie w mpzp granic rolno-leśnych. 4. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów. 5. Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych. 6. Odbudowa zdegradowanych siedlisk leśnych. 7. Kontynuacja monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób. 8. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa i inne instytucje oraz organizacje pozarządowe. 9. Wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych. 10. Ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.
<p>Cel 3. Zrównoważone Użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja harmonogramu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej w regionie wodnym Warty. 2. Wdrażanie Dyrektywy Powodziowej w regionie wodnym Warty. 3. Objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek. 4. Przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych. 5. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych. 6. Odbudowa zniszczonych obiektów hydrotechnicznych. 7. Budowa obiektów małej retencji. 8. Modernizacja melioracji szczegółowych. 9. Budowa przepławek dla ryb. 10. Ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.
<p>Cel 4 Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo. 2. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb. 3. Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego. 4. Ochrona gruntów ornych (przeciwdziałanie przeznaczaniu gruntów ornych na cele nierolnicze). 5. Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi. 6. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie. 7. Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych. 8. Rewitalizacja terenów zdegradowanych.
<p>Cel 5. Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalni oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalni. 2. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni. 3. Ochrona złóż kopalni przed zabudową infrastrukturalną m.in. poprzez uwzględnianie złóż kopalni w opracowaniach planistycznych. 4. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalni.

II POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

Cel	Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:
<p>Cel 1. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego. Usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi. 2. Budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej. 3. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne. 4. Rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych. 5. Realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych w obszarach regionalnych zarządów gospodarki wodnej. 6. Rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody. 7. Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe WIOŚ w Poznaniu, pozwalające na pełną realizację zadań monitoringowych i kontrolnych na obszarach OSN.
<p>Cel 2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie programów ochrony powietrza. 2. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza. 3. Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł). 4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych. 5. Wprowadzanie zintegrowanej gospodarki energetycznej w miastach poprzez wykorzystanie do celów komunalnych ciepła odpadowego z elektrociepłowni i kotłowni zakładowych. 6. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 7. Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania. 8. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia. 9. Modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja. 10. Wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT). 11. Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zakładów wymienianych w monitoringu WIOŚ w Poznaniu jako szczególnie uciążliwych² dla środowiska. 12. Realizacja systemu handlu emisją dwutlenkiem węgla. 13. Rozwój infrastruktury drogowej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska (obwodnice, poprawa stanu technicznego dróg). 14. Promocja i wspieranie rozwiązań w transporcie pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji, m.in. poprzez: wprowadzanie pojazdów spełniających normy Euro 4 i Euro 5, zmiany organizacji ruchu na terenach miejskich, transport

² Uciążliwość definicja – zespół zjawisk wpływających ujemnie na stan otaczającego środowiska, które utrudniają lub pogarszają komfort życia ludzi

Cel	Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:
	zbiorowy, kolej, transport wodny i rowerowy. 15. Ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic. 16. Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii oraz korzystania ze środków transportu publicznego.
<p style="text-align: center;">Cel 3. do którego zalicza się Cele główne:</p> <p>1. Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB.</p> <p>2. Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska.</p> <p>3. Gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o ponadgminne zakłady zagospodarowania odpadów.</p> <p>4. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.</p> <p>5. Wylimitowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.</p> <p>6. Zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych przez składowanie.</p> <p>7. Zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich składowisk odpadów niespełniających przepisów prawa.</p>	<p><i>Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczenia ilości odpadów oraz ich negatywnego oddziaływania na środowisko:</i></p> <p>1. Intensyfikacja działań edukacyjno - informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami.</p> <p>2. Promowanie wykorzystywania produktów wytwarzanych z materiałów odpadowych poprzez odpowiednie działania promocyjne i edukacyjne oraz zamówienia publiczne.</p> <p>3. Eliminowanie uciążliwości dla środowiska związanych z eksploatacją składowisk, w tym zamykanie i rekultywacja składowisk niespełniających wymogów prawa.</p> <p>4. Ujmowanie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych. <i>Działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania:</i></p> <p>1. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.</p> <p>2. Zapewnienie przepływu strumieni odpadów zgodnie z uchwalonymi planami gospodarki odpadami.</p> <p>3. Kontrolowanie przez gminy stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych.</p> <p>4. Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania oraz odzyskiwanie energii elektrycznej i/lub ciepłej w procesie pozyskiwania biogazu z kwater składowania odpadów.</p> <p>5. Zachęcanie inwestorów publicznych i prywatnych do udziału w realizacji inwestycji strategicznych zgodnie z planami gospodarki odpadami.</p> <p>6. Kontrolowanie przez odpowiednie organy zgodności ustaleń zawartych w wydanych zezwoleniach podmiotom prowadzącym działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów.</p> <p>7. Opracowanie programów rozwoju selektywnego zbierania odpadów komunalnych na poziomie gminnym/międzygminnym w ramach planów gospodarki odpadami.</p> <p>8. Zgodnie z KPGO 2010, prowadzenie selektywnego zbierania i odbierania co najmniej następujących frakcji odpadów komunalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. odpady z pielęgnacji ogrodów i parków (tzw. odpady zielone), b. papier i tektura (w tym opakowania, gazety, czasopisma, itd.), c. odpady opakowaniowe ze szkła w podziale na szkło bezbarwne i kolorowe, d. tworzywa sztuczne, e. metale, f. zużyte baterie i akumulatory, g. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, h. przeterminowane leki, i. chemikalia (farby, rozpuszczalniki, oleje odpadowe, itd.), j. meble i inne odpady wielkogabarytowe,

